

พระราชดำรัส^(๑)

ในโอกาสที่องคมนตรี

และประธานกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ^(๒)
นำคณะผู้ปฏิบัติงาน โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เข้าเฝ้า ฯ กราบบังคมทูลรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการ ฯ
และรับพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ ฯ

ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล

วันจันทร์ ที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๒

หญ้าแฝกนี้ได้ศึกษามาเป็นเวลาถึงสิบเจ็ดปี อย่างที่ท่านองคมนตรีได้กล่าว
เมื่อตะกี๊ ซึ่งก็นับว่าเป็นเวลาช้านาน แต่เป็นเวลาที่เป็ประโยชน์มากและได้ผลอย่างยิ่ง. เป็นสิ่ง
ที่น่ามหัศจรรย์ ที่หญ้าชนิดเดียวได้รับการศึกษานานถึงขนาดสิบเจ็ดปี แต่ต้องเข้าใจว่าหญ้าแฝก
มีหลายชนิด และถ้าไม่ได้ศึกษาก็ไม่ได้ประโยชน์ขึ้นมาอย่างที่ได้อีกขึ้น.

สิบเจ็ดปีนี้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะว่าเวลาทดลองต่าง ๆ ได้ปรากฏว่าหญ้าแฝก
หรือหญ้าที่คล้าย ๆ หญ้าแฝก ได้ทำประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งน่ามหัศจรรย์ที่หญ้าเพียงบางชนิด
ได้ประโยชน์ในที่ต่าง ๆ. หญ้าแฝกบางชนิดได้เกิดประโยชน์ในลักษณะเป็นที่ราบ บางแห่ง
ก็ได้ประโยชน์ในที่ต่างกัน เช่น บนภูเขา ดินลิกก็มี ดินตื้นก็มี. เรื่องดินลิกนั้นได้ปรากฏว่า
รากได้หยั่งลงไปถึงห้าหกเมตร แล้วก็ลงไปได้ ซึ่งแต่ก่อนนี้ไม่ได้นึกว่าหญ้าจะลงไปลึก.
ข้อสำคัญ หญ้านี้ได้หยั่งลงไปห้าหกเมตร และไม่ได้แผ่ออกไปข้าง ๆ แสดงว่าไม่ไปรั้งความ
รากของพืชที่เป็นประโยชน์.

อันนี้ตอนต้น ได้ไปเฝ้าสมเด็จพระบรมราชชนนี ซึ่งท่านเวลานั้นทรงไม่สบาย
ทำให้ท่านมีความ เรียกว่า เซึ่ง ในชีวิต. ก็ได้ไปเฝ้าที่วังสระปทุม ซึ่งเวลานั้นบอกได้ว่าท่าน
ใช้คำว่าเซึ่งนะ ไม่เกินความหมายของสภาพของท่าน. ได้ไปทูลว่า เดี่ยวนี้ขอแรงท่าน
ทำประโยชน์กับพืชอย่างหนึ่ง ซึ่งจะได้ประโยชน์ทั่วทั้งประเทศ. ท่านรู้สึกว่เกิดครึกครื้น
ขึ้นมา ท่านบอกว่ามีหรือ นึกว่าทำหมดแล้วศึกษาอะไร ๆ หมดแล้ว. เลยบอก เปล่า นี่เป็น
สิ่งที่ยังไม่ได้ศึกษา หรือศึกษาน้อย น้อยมาก. ก็เลยเล่าให้ท่านฟังเรื่องความมหัศจรรย์ของ
หญ้าแฝก ซึ่งเป็นหญ้าธรรมดา แต่ว่ามีคุณสมบัติที่จะช่วยให้พืชในที่ต่าง ๆ มีประโยชน์ขึ้นมา
อย่างมหัศจรรย์ คือว่าไม่ได้นึกเลยว่า จะใช้หญ้าธรรมดานี้มาทำให้การเพาะปลูกดีขึ้น.

---

^(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

^(๒) นายอำพล เสนาณรงค์

ท่านก็บอกว่าจะไปทำที่ไหน. ก็ทูลว่า ทำในที่ที่เคยทรงปฏิบัติ ก็คือในที่ภูเขา ส่วนหนึ่ง. ที่ภูเขานั้นก็คือที่ที่โปรดมาก ที่ดอยตุง ซึ่งถ้าไม่ได้ใช้หญ้าแฝกนี้ จะทำให้ที่แถวนั้นไม่เจริญ. แล้วเจริญอย่างไร ก็ทำให้ที่ที่ตามปรกติเราเห็น ไม่หญ้าก็พืชต่าง ๆ ขึ้นไม่เป็นปรกติ หมายความว่าหญ้าไปคลุม ไปปกคลุมที่ ทำให้ที่นั้นไม่บริบูรณ์ แต่ว่าหญ้าแฝกนี้ ถ้าเลือกทดลองหญ้าแฝกที่เป็นประโยชน์จากหญ้าแฝกหลายชนิด จะทำให้ดี ที่แถวนั้นเจริญดีขึ้น โดยทำให้ที่เหล่านั้นมีความบริบูรณ์ขึ้น ด้วยการเลือกหญ้าที่เหมาะสม และปลูกในทางที่เหมาะสม ที่ถูกต้อง จะทำให้ที่เหล่านั้นสามารถทำประโยชน์ได้. เราก็ตูลท่านว่า จะทำให้ที่เหล่านั้นมีความเจริญ จะใช้ประโยชน์ของที่นั้นได้ดีมาก แล้วเล่าให้ท่านฟังว่า จะทำให้ที่เหล่านั้นมีความอุดมสมบูรณ์ โดยเลือกที่ แล้วเลือกหญ้าที่เหมาะสม จะทำให้ที่เหล่านั้นเจริญงอกงามอย่างมหัศจรรย์ แล้วเล่าให้ท่านฟังว่ามีวิธีปลูกอย่างไร และวิธีเลือกหญ้าแฝกชนิดต่าง ๆ.

ท่านก็ตื่นเต้น แต่ท่านบอกว่า จะไปทำอะไรได้. ก็ทูลว่าถ้าทรงพร้อม ท่านไปเดี๋ยวนี้ก็ได้. ท่านก็ตื่นเต้น เลยเรียกคนของท่าน บอกว่า เอ้า ตกลง เดี่ยวนี้แข็งแรงพอแล้ว จะไปได้. ความจริงท่านก็เพิ่งเริ่มแข็งแรง แต่ท่านครึกครื้นมาก ท่านบอกไปเดี๋ยวนี้เลย. ลงท้ายหญ้าแฝกเป็นหญ้ามหัศจรรย์ที่ทำให้ท่านแข็งแรงทันที คนที่จะทำก็เกิดความดีใจ. ในที่สุดเสด็จไปภายในไม่กี่วัน เสด็จไปดอยตุง แล้วก็ขอให้คนนำหญ้าชนิดต่าง ๆ มา เลยทูลว่าให้ไปปลูกหญ้าชนิดต่าง ๆ ในที่ต่าง ๆ เพื่อทดลอง. บอกได้ว่าท่านครึกครื้นมาก รู้สึกท่านดีใจมาก ที่มีงานที่จะทำ เพราะเวลานั้นท่านกำลังเดือดร้อนในจิตใจ เพราะว่าหมอบอกว่าไม่ได้ เสด็จไปไม่ได้ ท่านก็บอกทำไมจะไม่ได้. แล้วในที่สุดท่านก็ไป แล้วก็ไปเป็นคนภูเขา เสด็จไปได้อย่างประหลาด หมายความว่าท่านออกไปทันที ออกเดินนะ แล้วก็ออกไปปลูกหญ้า. ภายในไม่กี่วัน หญ้าที่นั่นก็เจริญงอกงามออกมา ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ประหลาด.

หญ้าบางชนิดก็ได้หยั่งลงไปลึก อย่างที่บอกตะกี้ว่าสี่ห้าเมตร บางชนิดก็ถึงหกเมตร ในระหว่างที่หญ้าบางชนิดก็ลงไปเพียงสามเมตร. แล้วก็ลงไปหกเมตรนี้ เท่ากับไปปกคลุมที่ ทำให้ที่เหล่านั้นสามารถที่จะป้องกันดินที่ปรกติจะทลายลงมา. ดินที่ได้รับการปกป้องของหญ้าแฝกก็แข็งแรง ทำให้สามารถที่จะทำตามที่ต้องการ เป็นต้น. ตามที่ต้องการคือให้บริเวณนั้นไม่มีการทลายลงมา เช่น ข้างถนน ทำให้ถนนได้รับการปกป้องไม่ให้ดินทลายลงมา ภายในไม่กี่วันก็จับดินข้างถนนอย่างแน่นแฟ้น ซึ่งก็เป็นเป้าหมายอย่างหนึ่ง ที่จะให้ปลูกสิ่งทีป้องกันไม่ให้ทลายลงมา. แล้วปรากฏว่าดินข้างถนนก็ไม่ทลาย อย่างเช่น ทางที่ขึ้นไปดอยตุง ก็เป็นดินที่ปลอดภัย และทำให้ถนนนั้น ๆ แข็งแรง ซึ่งเป็นผลที่มหัศจรรย์ เป็นผลของการปลูกหญ้าแฝก. นอกจากนั้น ก็ทำให้การปลูกต้นไม้ข้างถนนสามารถปลูกได้อย่างปลอดภัย ซึ่งก็เป็นผลแรกที่ได้. นอกจากนั้น ก็ได้ป้องกันที่ที่มันทลายลงมาแล้วทำให้เสียหายต่อการเพาะปลูก.

ฉะนั้น เรียกได้ว่าภายในไม่กี่วัน ผู้ที่รับหน้าที่ไปถวายคำแนะนำก็จิตใจได้
ที่เห็นว่าการเพาะปลูกหญ้าแฝกในทางที่ถูกต้อง ได้เกิดบรรลุผลขึ้นมา. ข้อสำคัญจะต้องศึกษาว่า
ใช้หญ้าแฝกชนิดใดที่จะขึ้นได้ บริเวณใดที่จะขึ้นได้ดี และไม่ทำให้เสียหายต่อดิน เพราะว่า
บางแห่งจะขึ้นได้อย่างดีต้องมีความกว้างของดินที่ได้ช่วย ซึ่งก็แปลกที่บางแห่งจะต้องปลูกให้ห่าง
ห่างกันเป็นแนว เมตรเดียวกันมี แล้วแต่ความชันของดิน. ภายในไม่กี่วัน ท่านได้ส่งแบบ
แล้วก็ขนาดของการปลูก. เวลานั้นเราก็ไปเชิงงูใหม่แล้ว ก็เห็นว่าเป็นบริเวณที่ห่างกันไม่กี่เมตร
บางแห่งก็ห่างกันหลายเมตร สำหรับปลูกหญ้าแฝก. ฉะนั้น ก็ได้ผลภายในไม่กี่เดือน ได้ผล
ของการปลูกพืช ซึ่งก็ยาก ตอนนั้นยากที่จะได้ผลขึ้นมาได้ในระยะเวลาอันสั้นอย่างนั้น ทำให้
ที่ดินเหล่านั้นเป็นประโยชน์. เราก็เห็นได้ว่าดินที่ได้รับการป้องกันจากพืชง่าย ๆ อย่างเดียว
ทำให้ดินเหล่านั้นมีประโยชน์ขึ้นมา. การทดลองและผลของการเพาะปลูก โดยมากก็จะได้ผล
ภายในหลายเดือน แต่ในไม่กี่เดือน ได้ประโยชน์ของการปลูกและทดลอง.

ฉะนั้น เรื่องที่ได้ทดลองหญ้าแฝกนั้นได้ประโยชน์อย่างยิ่ง แล้วก็ผู้ที่ได้ทำก็เกิด
ตื่นตื่นเหมือนกัน. แม้จะรู้ว่าหญ้าแฝกนี่จะเป็นประโยชน์ แต่ไม่ได้นึกว่าจะได้ประโยชน์มากมาย
อย่างนี้. ภายในไม่กี่เดือน ได้ทำให้ที่ดินกว้างขวางได้เกิดประโยชน์ขึ้นมา. ฉะนั้น ก็เป็นสิ่งที่
ทำให้เจ้าหน้าที่ทั้งหลายได้ความตื่นตื่นและจิตใจที่ได้ทำ. ผู้ที่ทำนั้นก็เป็นผู้ที่มีความรู้ทางการ
พัฒนาดิน แต่ไม่ใช่อย่างนั้นเท่านั้น เป็นผู้ที่สามารถจะปลูกพืชอย่างหนึ่ง และทดลองพืช
อย่างหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ. ต่อไปที่สำคัญก็คือ จะต้องดูว่าหญ้าแฝกที่มีในเมืองไทย
มีหลายชนิด ทั้งบนภูเขา ทั้งบนที่ราบ ทั้งใกล้ทะเลก็มี ก็หมายความว่า มีที่จะต้องศึกษามากมาย.
และภายในสิบเจ็ดปีที่ได้ทำการทดสอบนี้ ก็ปรากฏผลว่าได้ประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งหญ้าแฝก
ชนิดต่าง ๆ จากของเมืองไทยนี่เองที่ได้ประโยชน์ และทั้งหญ้าแฝกที่ได้มาจากประเทศอื่น ๆ
ทำให้เป็นประโยชน์ต่อการเพาะปลูกหลายแห่ง ซึ่งก็เป็นอย่างที่ว่ากันตั้งแต่ต้น ว่าเป็นสิ่งที่
มหัศจรรย์. ผู้ที่ได้ศึกษานี้ มีทั้งผู้ใหญ่ ทั้งผู้เชี่ยวชาญ ทั้งผู้น้อย ก็ได้ทำประโยชน์ต่อ
เกษตรกรรมในประเทศและนอกประเทศด้วย. ฉะนั้น ก็ต้องให้ทราบว่าที่ได้ทำ ที่ได้ศึกษานี้มี
ประโยชน์ทั่วประเทศและทั่วโลก. ฉะนั้น ที่ท่านได้ไปช่วยกันทำเป็นประโยชน์จริง ๆ.

ถึงต้องขอขอบใจที่ท่านทั้งหลายได้ทำประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเกษตรและการ
เพาะปลูก โดยเฉพาะในเมืองไทยก็ได้ช่วยให้ประเทศมีความเจริญขึ้นอย่างมาก อย่างแปลก
ประหลาด. ฉะนั้น ต้องขอบใจท่านที่ได้ช่วยกันทำ. มีคนหลายคนไม่เชื่อ ว่าหญ้าธรรมาณี
อย่างเดียวจะช่วยประเทศให้รอดพ้นจากอันตรายหลายอย่าง. คนบางคนก็บอกว่าหญ้านี้
มันเป็นวัชพืช แต่คนที่ได้ศึกษาออกมายืนยันว่าหญ้าแฝกนี้ไม่ใช่วัชพืช แต่เป็นหญ้าที่มหัศจรรย์
เป็นหญ้าที่ช่วยประเทศชาติ. ฉะนั้น ที่ท่านได้ทำมาเป็นเวลาแรมปี เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง
และเป็นสิ่งที่ช่วยประเทศชาติให้รอดพ้นจากอันตรายหลายอย่าง. ก็ต้องขอบใจท่าน ที่ได้ตั้งใจ

ทำงาน แม้จะเป็นงานที่เหน็ดเหนื่อย เพราะต้องไปทุกแห่ง แล้วต้องไปหาหญ้ามา หญ้านี้ มีนานาชนิดนะ แล้วก็ต้องหาวิธีที่จะปลูกให้ดีที่สุด. ได้ไปเห็นบางแห่ง เจ้าหน้าที่ได้ตั้งใจ ปลูกให้ดีที่สุด ให้ได้มากที่สุด แล้วได้ผลจริงๆ.

ฉะนั้น ก็ต้องบอกท่าน งานท่านเป็นงานที่ยากอย่างหนึ่ง แต่ในที่สุดก็เป็นงานที่ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง และได้เกิดประโยชน์อย่างมาก. เหน็ดเหนื่อยที่ในการทำต้องไปทุกแห่ง และจะต้องพยายามต่อสู้เพื่อคว้าที่ไหนเหมาะสมในการทำการเพาะปลูกหญ้าแฝก และทำการ ศึกษาให้ดีที่สุด แต่ในที่สุดก็ได้ผลในการทำงานนี้ ได้ประโยชน์ขึ้นอย่างยิ่ง น่าตื่นเต้น อย่างเช่นที่สมเด็จพระบรมราชชนนีท่านมีความตื่นเต้นในการปลูกหญ้าแฝก. ปลูกหญ้านี้จะ หญ้าธรรมชาติ ปลูกหญ้าเพื่อช่วยการเกษตรกรรม สร้างความเจริญแก่การเกษตรและการศึกษา ของการสร้าง แม้จะสร้างถนน สร้างไร่นา ให้ได้ผลดีที่สุด.

ก็ต้องขอใจท่านที่ได้ช่วยกันทำ ต้องบอกว่าด้วยความเหน็ดเหนื่อย แล้ววันนี้ ท่านก็ได้ประโยชน์. ตอนนี้ได้ผลดีและยังมีผลต่อไปอีกมากมาย. ก็ต้องขอใจท่านทั้งหลาย ที่มีความเพียรอย่างนี้.